

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum bonum creatum sit bonum per suam essentiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

dicatio concreti de abstracto, ut dicatur albedo est alba, uel calor est calidus, ut patet per Dion. secundo capite de Diuinis nominibus. Sed in formis generalibus huiusmodi predicatio recipitur, dicimus. n. quod essentia est ens, & bonitas est bona, & unitas una, & sic de alijs. Cuius ratio est, quia illud quod primo cadit in apprehensione intellectus, est ens. Unde oportet, quod cuiusque apprehensio per intellectum, intellectus attribuat hoc quod est ens. Et ideo cum apprehendit essentiam alicuius entis dicit illam essentiam esse ens, & similiter inquamquam formam generalem, uel specialem, ut bonitas est ens, albedo est ens, & sic de alijs. Et quia quaedam sunt, quae edicant rationem entis inseparabiliter, ut unum, bonum & hmoi, oportet quod haec de quolibet apprehensio predicent eadem ratione qua ens; unde dicimus essentia est una & bona, similiter unitas est una & bona, ita de bonitate & albedine, & qualibet forma generali uel speciali. Sed album quia est speciale, non communicat inseparabiliter rationem entis, unde potest apprehendi forma albedinis sine eo quod attribuitur ei esse album, unde non cogimur dicere, albedo est alba. Album. n. uno modo dicitur: Ens autem, & unum & bonum & aliam hmoi, quae de quolibet apprehensio necesse est dici, multipliciter dicitur. Aliquid enim dicitur ens, quia in se subsistit; aliquid quia est principium subsistendi, ut forma; aliquid quia est dispositio subsistentis, ut qualitas; aliquid quia est privatio dispositionis subsistentis, ut cecitas. Et ideo cum dicimus essentia est ens, si procedatur sic, ergo est aliquid ens uel se uel alio, processus non sequitur, quia non dicebatur, hoc modo esse ens, sicut aliquid subsistens in esse suo est ens, sed sicut quo aliquid est; unde non oportet querere quo ipsa essentia aliquo fit, sed quomodo aliquid alterum fit per essentiam. Similiter cum dicitur, bonitas bona non hoc modo dicitur bona, quasi in bonitate subsistens; sed hoc modo quo bonum dicitur illud, quo aliquid ad bonum est. Et sic non oportet inquire, utrum bonitas sit bona se bonitate uel alia, sed utrum ipsa bonitate fit aliquid bonum quod fit alterum ab ipsa bonitate, sicut est in creaturis, uel quod sit idem cum ipsa bonitate, sicut est in Deo.

Ad vi. dicendum, quod si militer distinguendum est de ueritate. scilicet quod omnia sunt uera ueritate prima sicut exemplari primo, cum tamen sint uera ueritate creata, sicut forma inherente: sed tamen alia ratio est de ueritate & bonitate. Ipsa. n. ueritatis in quadam adaequatione suae commensuratione consistit: denominatur autem aliquid commensuratum uel commensuratum ab aliquo exteriori sicut pannus ab ulna, & per hunc modum intelligit Auerroem omnia esse uera ueritate prima, in quantum. scilicet unum quodque est commensuratum diuino intellectui, implendo illud ad quod diuina prouidentia ipsum ordinauit uel presciuit. Ratio autem bonitatis non consistit commensuratione unum non est simile.

Ad vii. dicendum, quod creatura non potest hoc modo in se esse quod se ipsa esse habeat, potest tamen aliqua in se esse, ita quod sit formale principium essendi, sic enim quilibet forma in se esse potest. Et per hunc modum bonitas creata potest in se esse bono tanquam principium formale.

Ad viii. dicendum, quod cum dicitur, esse est proprium Deo, non est intelligendum, quod nullum aliud esse sit nisi increatum; sed quod solum illud esse proprie dicitur esse, in quantum ratione suae immutabilitatis non nouit fuisse, uel futurum esse. Esse autem creaturae di-

citur esse per quandam similitudinem ad illud primum esse, cum habeat permutationem eius quod est futurum esse, uel fuisse ratione mutabilitatis creaturae. Vel potest dici quod esse est proprium Deo, quia solus Deus est suum esse; quamuis alia esse habeant, quod esse non est diuinum.

Ad viii. Dicendum, quod bonitas prima nihil addit secundum rem supra bonitatem absolutam, addit autem aliquid secundum rationem.

Ad ix. Dicendum, quod sicut dicit Commentarius in lib. de Cau. ipsa bonitas prima ex hoc ipso indiuiduatur, & a cunctis alijs diuiditur, quod non recipit aliquam additionem. Non autem est de ratione bonitatis absolute, ut recipiat additionem, uel non recipiat. Si enim esset de ratione eius recipere additionem, tunc quilibet bonitas additionem reciperet, & nulla esset bonitas pura. Similiter si esset de ratione eius non recipere additionem, nulla bonitas reciperet, & omnis bonitas pura, sicut de ratione animalis non est, nec rationale, nec irrationale. Et ideo hoc ipsum quod est non posse recipere additionem, communicat bonitatem absolutam, & distinguit primam bonitatem, quae est bonitas pura, ab alijs bonitatibus: hoc autem quod non est recipere additionem, cum sit negatio, est ens rationis, & tamen fundatur super simplicitatem bonitatis primae, unde non sequitur quod ratio sit cassa, & uana.

ARTICVLVS V.

Utrum bonum creatum sit bonum per suam essentiam.

QVINTO queritur, utrum bonum creatum sit bonum per suam essentiam. Et uidetur quod sic. Illud enim, sine quo res non potest esse, uidetur ei essentia; sed creatura sine bonitate esse non potest, quia non potest esse aliquid creatum a Deo, quod non sit bonum; ergo creatura est bona per essentiam.

¶ 2 Praet. Creatura ab eodem habet esse & esse bonum, quia ex hoc ipso quod habet esse, bona est, ut prius ostensum est; sed creatura habet esse per suam essentiam; ergo est bona per suam essentiam.

¶ 3 Praet. Quicquid conuenit alicui in quantum huiusmodi, est ei essentiale; sed bonum conuenit creaturae in quantum est, quia sicut dicit Augustinus, in quantum sumus, boni sumus; ergo creatura est bona per sui essentiam.

¶ 4 Praet. Cum bonitas sit quaedam forma creaturis inherens, ut ostensum est, aut erit forma substantialis, aut accidentalis: si accidentalis, aliquid sine ea creatura esse poterit, quod de creatura dici non potest, ergo relinquatur quod sit forma substantialis: sed omnis talis forma, uel est essentia rei uel pars essentiae, ergo creatura est bona per sui essentiam.

¶ 5 Praet. Secundum Boetium in li. de Heb. creature sunt bonae in quantum a primo bono fluxerunt: sed per suam essentiam fluxerunt a primo bono; ergo per suam essentiam sunt bonae.

¶ 6 Praet. Semper denominans est simplicius, uel aequae simplex denominato: sed nulla forma addita essentiae est simplicior, uel aequae simplex ipsi essentiae; ergo nulla forma superaddita essentiae denominat ipsam essentiam: non enim possumus, dicere, quod essentia sit alba, sed ipsa essentia rei denominatur bonitate, quae quilibet enim essentia bona est, ergo bonitas non est forma superaddita essentiae, & sic quilibet creatura est bona per sui essentiam.

¶ 7 Praet.

1. p. q. 6. ar. 3.

2. huius q.

Li. de doc. christ. c. 32. to. 3.

In lib. 20. e. qd est bonu sic a mod.

¶ 7 Præt. Sicut unum conuertitur cum ente, ita & bonum: sed unitas a qua dicitur unum quod conuertitur cum ente, non dicit aliquam formam supraditam essentie rei, ut Commen. dicit in 4. Metap. sed unaqueque res per suam essentiam est una. ergo vnaqueque res est bona per suam essentiam.

¶ 8 Præt. Si creatura est bona per aliquam bonitatem superadditam essentia, cum omne quod est, bonum sit, illa bonitas cum sit res quadam, bona erit, nõ autem alia bonitate, sed per essentiam suã, quia sic iretur in infinitum. ergo eadem ratione poterit esse quod creatura ipsa esset bona per suã essentiam.

SED CONTRA, Nihil, quod de aliquo p participationem dicitur, conuenit ei per suam essentiam: sed creatura dicitur bona per participationem, ut patet per Augustin. octauo de Trinitate. ergo creatura non est bona per essentiam suam.

¶ 2 Præt. Omne illud, quod est bonum per essentiam, est substantiale bonum: sed creature non sũt substantia bona, ut patet per Boetium in libro de Hebdoma. ergo creature non sunt bonæ per essentiam.

¶ 3 Præt. De quocunque predicatur aliquid essentialiter, oppositum eius de eo pradicari non potest: sed oppositum boni pradicatur de creatura aliqua, scilicet malum. ergo creatura non est bona per essentiam.

RESPON. Dicendum, quod secundum tres auctores oportet dicere creaturas, non esse bonas per essentiam, sed per participationem, scilicet secundum Augustin. Boetium & auctorem lib. de Causis, qui dicit solum Deum esse bonitatem puram, sed tamen diuersis rationibus ad unam positionem mouetur. Ad cuius euidentiam sciendum est, quod ut ex dictis patet, sicut ens multiplicatur per substantiale, & accidentale, sic bonitas multiplicatur, sed tamen inter utrumque differt. Quia aliquid dicitur ens esse absolute pp suum esse substantiale, sed propter esse accidentale non dicitur esse absolute. unde cum generatio sit motus ad esse, cum aliquis accipit esse substantiale, dicitur generari simpliciter: cum vero accipit esse accidentale, dicitur generari secundum quid: & similiter est de corruptione, per quam esse amittitur, de bono autem est e conuerso. Nam secundum substantialem bonitatem dicitur aliquid bonum secundum quid, secundum uero accidentalem dicitur aliquid bonum simpliciter: unde hominem iniustum non dicimus bonum simpliciter, sed secundum quid, in quantum est homo, hominem uero iustum dicimus simpliciter bonum. Cuius diuersitatis ista est ratio. Nam unumquodque dicitur esse ens, in quantum absolute consideratur, bonum uero ut ex dictis patet, secundum respectum ad alia. In seipso autem aliquid perficitur ut subsistat p essentialia principia, sed ut debito modo se habeat ad omnia, que sunt extra ipsum, nõ perficit nisi mediante accidentibus. superadditis essentia, quia operationes, quibus unum alteri coniungit, ab essentia mediantibus uirtutibus essentia superadditis progrediuntur: unde absolute bonitatem nõ obtinet nisi in quod completerum est secundum substantialem & secundum accidentalia principia. Quicquid autem creatura perfectionis habet ex essentialibus & accidentalibus principis simul coniunctis, hoc totum Deus habet per unum suum esse simplex. Simplex enim eius essentia, est eius sapientia, & iustitia, & fortitudo, & omnia huiusmodi, que in nobis sunt essentia superaddita. Et ideo ipsa absoluta bonitas in Deo idem est quod eius essentia: in nobis autem consideratur secun-

dum ea que superadduntur essentie. Et pro tanto bonitas completa, uel absoluta in nobis, & augere & minuire, & totaliter auferri, non autem in Deo quamuis substantialis bonitas in nobis semp maneat. Et secundum hunc modum uidetur Augustinum dicere quod Deus est bonus per essentiam, nos autem per participationem. Sed adhuc inter Dei bonitatem & nostram alia differentia inuenitur. Essentialis enim bonitas nõ attenditur secundum considerationem nature absolute: sed secundum esse ipsius: humanitas enim nõ habet rationem boni uel bonitatis nisi in quantum esse habet. Ipsa autem natura uel essentia diuina est eius esse, natura autem uel essentia cuiuslibet rei creata non est suum esse, sed esse participans ab alio. Et sic in Deo est esse purum, quia ipse Deus est suum esse subsistens, in creatura autem est esse receptum uel participatum. unde dico quod si bonitas absoluta diceretur de creatura secundum suum esse substantiale, nihilominus adhuc remaneret habere bonitatem per participationem, sicut & habet esse participatum. Deus autem est bonitas per essentiam, in quantum eius esse est suum esse. Et hec uidetur esse intentio philosophi in li. de Causis qui dicit, solum diuinam bonitatem esse bonitatem puram. Sed adhuc alia differentia inuenitur inter diuinam bonitatem & creaturæ bonitas. n. habet rationem cause finalis, Deus autem habet rationem cause finalis cum sit omnium uel primus finis, sicut & primum principium, ex quo oportet ut omnis alius finis non habeat habitudinem uel rationem finis nisi secundum ordinem ad causam primam, quia causa secunda non influit in suum effectum nisi presupposito influxu cause primæ: ut patet in lib. de Cau. unde & bonum quod habet rationem, non potest dici de creatura, nisi presupposito ordine creatoris ad creaturam. dato igitur quod creatura esset ipsum suum esse sicut & Deus, adhuc tamen esse creaturæ non haberet rationem boni nisi presupposito ordine ad creatorem: & proinde nõ adhuc diceretur bona per participationem, sed non absolute in eo quod est. Sed esse diuini quod habet rationem boni non presupposito alioquin rationem boni per seipsum, & hec uidetur esse intentio Boetii in lib. de Hebdomalibus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod creatura non potest esse non bona bonitate essentiali, quia est bonitas secundum quid, potest tamen non esse bona bonitate accidentali que est bonitas absolute & simpliciter. Et præterea ipsa bonitas, que attenditur secundum esse substantiale nõ est ipsa essentia rei, sed esse participatum, & hoc præsupposito ordine ad primum esse per se subsistens.

AD II. dicendum, quod ab eo a quo res habet esse, nõ habet esse bonum secundum quid, scilicet secundum esse substantiale, non autem ab eo formaliter habet esse simpliciter, & esse bonum simpliciter, ut ex dictis patet. Et propter hoc ratio non sequitur. Et similitertur dicendum est ad tertium, & quartum.

AD V. dicendum, quod creatura non solum est a Deo secundum essentiam suam, sed secundum esse suum, in quo precipue consistit ratio bonitatis substantialis, & secundum perfectiones superadditas in quibus consistit bonitas absoluta, & hec sunt essentia rei. Et præterea ipse respectus quod essentia rei refertur ad Deum, uel ad principium, est aliud quam essentia.

AD VI. dicendum, quod hoc modo essentia diuina est bona sicut & ens, nisi sicut habet esse participationem, ita & bona est p participationem esse cum

li. re. com. 5. de com. 8.

cap. 3. to. 3.

In li. an. of quod est, bonum sit.

8. de trin. c. 2. com. 3.

Prop. 20. & 22. tom. 3. inter op. Arist.

ar. 1. ad 6. ar. 2.

enim, & bonum communiter acceptum est simplici
ejus quam essentia, quia communius: cum dicatur
non solum de essentia, sed etiam de eo quod per es-
sentiam subsistit, & iterum de ipsis accidentibus.

AD SEPTIMUM dicendum, quod unum, quod con-
uertitur cum ente, dicitur secundum rationem ne-
gationis quam addit supra ens: bonum autem non
addit negationem super ens: sed eius ratio in po-
sitione consistit, & ideo non est simile.

AD OCTAVUM dicendum, quod hoc modo bonitas
rei dicitur bona, sicut essentia rei dicitur bona, &
sicut esse rei dicitur ens, non quia eius sit aliquid ali-
ud esse: sed quia per hoc, esse res esse dicitur, & quia
hac bonitate res est bona, unde sicut non sequitur
quod ipsa substantia rei non dicatur per esse aliquid
quod ipsa non sit, quia eius esse non dicitur ens per
aliquid esse aliud ab ipso: ita prædicta ratio non se-
quitur de bonitate, sequitur autem de veritate de qua
introducitur eam Commen. in 4. Metaphysicorum:
quia unum indifferenter se habet ad hoc, quod respiciat
essentiam vel esse, unde essentia rei est una per seip-
sam, non propter esse suum, & ita non est una per ali-
quam participationem, sicut accidit de ente & bono.

ARTICVLVS VI.

Utrum bonum creaturæ sit in modo, specie, & ordine.

SEXTO queritur, utrum bonum creaturæ sit in
modo, specie, & ordine, sicut August. dicit. Et
videtur quod non, quia bonum habet rationem fi-
nis secundum Philosophum: sed tota ratio finis con-
sistit in ordine, ergo tota ratio boni, & ita alia duo
superfluum.

¶ 2 Præ. Ens, bonum, & unum secundum intentiones
differunt: sed ratio entis consistit in specie, unius
vero consistit in modo, ergo boni ratio non consi-
stet in specie & modo.

¶ 3 Præ. Species nominat causam formalem: sed
in hoc distinguuntur bonum & verum secundum
quosdam, quia verum dicitur rationem causæ forma-
lis, bonum autem rationem causæ finalis, ergo spes-
cies non pertinet ad rationem boni.

¶ 4 Præ. Malum & bonum, cum sint opposita, at-
tendantur circa idem: sed sicut Augustinus dicit in
libro 83. Questionum, Malum de speciei privatione
reperitur, ergo tota ratio boni in positio-
ne speciei consistit, & ita superfluum videtur mo-
dus & ordo.

¶ 5 Præ. Motus est de consequentibus rem: sed ali-
qua bonitas pertinet ad essentiam rei, ergo modus
non est de ratione boni.

¶ 6 Præ. Quæ Deus potest facere per unum, non
facit per plura: sed Deus potuit facere creaturam per
unum istorum, quia quolibet horum habet quan-
dam rationem bonitatis, ergo non oportet, quod
quodlibet istorum trium requiratur ad rationem
boni.

¶ 7 Præ. Si ista tria sunt de ratione bonitatis, tunc in
quolibet bono oportet tria ista esse: sed quodlibet
istorum trium est bonum, ergo in quolibet istorum
sunt ista tria, & ita unum non debet contra aliud diuidi.

¶ 8 Præ. Si ista tria sunt bona, oportet, quod habeant
modum speciem, & ordinem, ergo modi erit mo-
dus, & speciei species. Et sic in infinitum.

¶ 9 Præ. Modus species & ordo diminuuntur per
peccatum secundum Aug. sed bonitas rei non di-
minuitur per peccatum, ergo ratio poni uniuersali-
ter non consistit in tribus prædictis.

¶ 10 Præ. Id quod est de ratione boni, non recipit p-

A dicationem mali: sed hæc tria recipiunt prædicatio-
nem mali secundum Aug. in lib. de natura boni, di-
citur enim malus modus, mala species, & sic de
alijs. ergo ratio boni non consistit in his tribus.

¶ 11 Præ. Ambrosius dicit in Exam. quod natura
lucis non est in numero pondere, & mensura, ut alia
creatura: sed ex his tribus, ut dicit Augustinus, con-
stituuntur tria prædicta. cum ergo lux sit bona, ra-
tio boni non includit tria prædicta.

¶ 12 Præ. Secundum Bern. modus charitatis est non
habere modum, & tamen charitas bona est. ergo
non requirit tria prædicta.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in libro de
Natura boni, quod ubi hæc tria sunt magna magnum
est, ubi parua paruum, ubi nulla nullum. ergo ratio
boni in his tribus consistit.

¶ 1 Præ. Augu. in eodem libro dicit, quod secun-
dum hæc aliqua dicuntur bona, quod moderata,
ordinata, & speciosa.

¶ 2 Præ. Creatura dicitur bona secundum respectum ad
Deum, sicut vult Boetius in lib. de Hebdoma: sed
Deus habet ad creaturam habitudinem triplicis cau-
sæ. scilicet efficientis, finalis, & formalis, ex ætatis. ergo &
creatura est bona secundum habitudinem ad Deum
in ratione triplicis causæ: sed secundum hoc, quod com-
paratur ad Deum, ut ad causam efficientem, habet mo-
dum sibi Deo præfixum: ut autem comparatur ad eum,
ut ad causam exemplarem, habet speciem: ut autem
comparatur ad eum, ut ad finem, habet ordinem. ergo
bonum creaturæ consistit in modo, specie, & ordine.

¶ 3 Præ. Creaturæ omnes ordinantur in Deum mediā-
te rationali creatura, quæ est sola capax beatitudi-
nis: hoc autem est in quantum a rationali creatura cogno-
scitur. ergo cum creatura sit bona ex hoc, quod ordina-
tur ad Deum, ad hoc quod sit bona, hæc tria requiruntur.
scilicet quod sit existens, & quod sit cognoscibilis, & quod
sit ordinata. Est autem existens per aliquem modum,
cognoscibilis per speciem, ordinata autem per ordi-
nem. ergo in his tribus consistit bonum creaturæ.

¶ 4 Præ. Sapientia undecimo dicitur, omnia in nume-
ro, pondere, & mensura constituit: sed secundum Aug. 3.
super Gene. ad literā, cuiuslibet rei modum mensu-
ra præfigit, numerus speciem præbet, pondus vero
dat ordinem. ergo in his tribus modo specie, & or-
dine bonitas creaturæ consistit, cum creatura secu-
dum hoc sit bona, quod a Deo sit disposita.

RESPON. Dicendum, quod ratio boni in tribus præ-
dictis consistit secundum, quod August. dicit. Ad huius autem
evidentiam sciendum est, quod aliquod nomen potest
respectu importare dupliciter. Vno modo sic, quod
nomen imponatur ad significandum ipsum respec-
tum, sicut hoc nomen pater, vel filius, aut paternitas
ipsa. Quædam vero nomina dicuntur importare respec-
tum, quia significant rem alicuius generis, quæ conu-
nitur respectu: quæuis nomen non sit impositum ad
ipsum respectum significandum: sicut hoc nomen scien-
tia est impositum ad significandum quandam,
quæ sequitur quidam respectus, non autem ad significandum
respectum ipsum. Et per hunc modum ratio boni respec-
tum implicat, non quia ipsum nomen boni significet ip-
sum respectum solum: sed quia significat id, ad quod
sequitur respectus cum respectu ipso. Respectus autem
qui importatur nomine boni, est habitudo perfecti
ui, secundum quod aliquid natum est perficere non solum secundum
rationem speciei, sed secundum esse, quod habet in rebus:
hoc enim modo finis perficit ea, quæ sunt ad finem.
Cum autem creaturæ non sint suum esse, oportet
Quæst. dicit S. Tho. HHH quod

c. 1. & seq. tom. 6. cap. 1.

c. 9. a med. tom. 1.

De natura boni cap. 3. De eligendo Deo in prin.

c. 3. a med. tom. 6.

c. 3. parum a prin.

Lib. in omne quod est bonum sit, & recipiatur a med.

4. sup Gene. cap. 3. circa med. tom. 3.

De Nat. bo- ni c. 1. to. 6.